

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSININ ÖLÇÜLMESİ: BİST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİNDEKİ İŞLETMELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KATMA DEĞERİNİN HESAPLANMASI

Yrd. Doç. Dr. Hakan ARACI
Celal Bayar Üniversitesi, İİBF
aracihakan@hotmail.com

Öğr. Gör. Filiz YÜKSEL
Dumlupınar Üniversitesi, Domaniç MYO
filiz.yuksel@dpu.edu.tr

ÖZET

İşletme faaliyetleriyle ekonomik sonuçlar yaratmanın yanında sosyal ve çevresel sonuçlar da yaratmaktadır. Bu sosyal ve çevresel sonuçlar, 1970'lerden itibaren gündeme gelmiş, 1987'de yayımlanan Brundtland Raporu ile tüm dünyanın dikkatini üzerine çekmiştir. Günümüzde işletmelerden faaliyetlerinin finansal boyutları yanında, sosyal ve çevresel boyutlarını da dikkate almaları, faaliyetlerinin sosyal ve çevresel etkilerini sürdürülebilirlik raporları ile bilgi kullanıcılarına sunmaları beklenmektedir. Sürdürülebilirlik raporları işletmeler tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak hazırlanmakta ve yayımlanmaktadır. Ancak işletmelerin sürdürülebilirlik performansının ölçülmesi de faaliyetlerin denetimi açısından gereklidir. Sürdürülebilirlik performansının ölçülmesinde kullanılan yaklaşımlardan biri fırsat maliyetini dikkate alan sürdürülebilir katma değer yaklaşımıdır. Bu çalışmada sürdürülebilirlik performansının ölçülmesinde sürdürülebilir katma değer yöntemi açıklanmaya, BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'ndeki işletmelerin yarattığı sürdürülebilir katma değer hesaplanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik performansının ölçülmesi, sürdürülebilir katma değer

MEASUREMENT OF SUSTAINABILITY PERFORMANCE: CALCULATION OF SUSTAINABLE ADDED VALUE OF BUSINESS IN BIST SUSTAINABILITY INDEX

ABSTRACT

Social and environmental issues in addition to creating economic consequences are also generated with business activities. These social and environmental issues have been raised since the 1970s, it has attracted worldwide attention with the Brundtland Report published in 1987. Nowadays It is expected from the company that take into account the social and environmental dimensions addition to the financial dimension of the activities, presenting social and environmental impacts of their activities to informaniton users with sustainability reports. Sustainability reports are prepared and published on a voluntary basis by businesses. However, it is necessary to measure the sustainability performance of businesses in terms of supervision of the activities. One of

the approaches used to measure the sustainability performance is sustainable value-added approach that taking into account of the opportunity cost. In this study, sustainable added value that used for the measurement of sustainability performance will be explained, sustainable added value created by BİST Sustainability Index will be tried to be calculated.

Keywords: *sustainable development, sustainability, measurement of sustainability performance, sustainable added value*

1. Giriş

Sanayi devrimiyle birlikte, fabrikalarda üretim yapılmaya başlanmış, buharlı makineler üretimde kullanılmaya başlanmıştır. Üretim açığı olan bu dönemde arz talep dengesinin sağlanması için kıt kaynakların etkin ve verimli kullanılması sorunu ortaya çıkmıştır. Kıt kaynakların etkin ve verimli kullanılması için bilimsel yönetimin öncülleri tarafından çeşitli araştırmalar ve deneyler yapılmıştır. Daha az girdi ile daha çok sayıda ve çeşitte mal ve ya hizmet üretmek hem işletme hem de toplum için faydalı gibi görünmektedir. Ancak, bunun dezavantajları adım adım açık hale gelmiştir: her türlü biyoçeşitliliğin kaybı, fakir ve zengin arasında giderek artan boşluk ve serbest piyasa kuralları tarafından etiğin değiştirilmesi (Mooser, 2001:33). Zaman içinde işletmeler faaliyetleri ile çevreye ve içinde buldukları topluma zarar vermeye başlamışlardır. Bu nedenle dünya çapında insanlığın ve çevrenin bugünü ve geleceği hakkında endişeler duyulmaya başlanmıştır.

Bu endişeleri gidermek, toplumun ve çevrenin bugünü ve geleceğini tehlikeye atmaksızın işletme faaliyetlerini gerçekleştirmek adına sürdürülebilirlik konusu gündeme gelmiştir. 1970'lerde BM'in çabalarıyla gündeme gelen sürdürülebilirlik konusu, bugün de giderek artan bir şekilde ilgi görmektedir. İşletmeler günümüzde faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini gönüllü olarak hazırladıkları sürdürülebilirlik raporları ile bilgi kullanıcılarına sunmaktadırlar. Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması işletmelerin çevreye ve topluma duyarlılığını göstermekte olup, önemlidir. Ancak gerçek anlamda sürdürülebilirliğin sağlanması için sürdürülebilirlik performansının ölçülmesi, işletmenin yarattığı sürdürülebilir değerın hesaplanması gerekmektedir.

Bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirlik, sürdürülebilir katma değer kavramları açıklanacak, sürdürülebilir katma değerın hesaplanmasına ilişkin bilgi verilerek BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde işlem gören işletmelerin sürdürülebilir katma değeri hesaplanmaya çalışılacaktır.

2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilirlik

Globalleşme ile birlikte dünya işletmeler için büyük bir Pazar haline gelmiştir. İşletmeler müşteri memnuniyetini sağlamak ve daha çok müşteriye mal ve ya hizmet sunmak için çalışmaktadırlar. İstedikleri mal ve ya hizmete istedikleri şartlarda ulaşabilmek insanlara fayda sağlamaktadır. Diğer taraftan kaynakların kıtlığı, biyoçeşitliliğin azalması, işletme atıklarının çevreye yayılması gibi olumsuzluklar da mevcuttur. Bu olumsuzluklar 1970'lerden itibaren BM'in gündemine oturmuştur. BM, 1983 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (World Commission On Environment And Development – WCED)'i kurmuş, bu Komisyon 1987 yılında "Report

Of The World Commission On Environment And Development: Our Common Future” raporunu yayımlamıştır (www.uncsd2012.org/history.html).

Gro Harlem Brundtland başkanlığında hazırlandığı için Brundtland Raporu olarak da anılan raporu göre sürdürülebilir kalkınma, “insanlığın gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini tehlikeye atmaksızın bugünkü ihtiyaçlarını karşılama yetenekleridir (Brundtland Raporu, 1987, madde 27).

Rapora göre, dünya nüfusu her geçen yıl artmaktadır. Kalkınmada öncelikli amaç insanların yaşam kalitesini arttıracak fırsatlar sumaktır. “Önemli ihtiyaçları karşılama tam büyüme potansiyeline ulaşma payına bağlıdır, ve sürdürülebilir kalkınma açık bir şekilde bu gibi ihtiyaçların karşılanmadığı yerlerde ekonomik büyümeyi gerektirir (Brundtland Raporu, 1987:42, Bölüm 2 madde 6). Ekonomik büyüme ve kalkınma açıkça fiziksel ekosistemdeki değişiklikleri içerir. Her ekosistem her yerde bozulmadan korunmuş olamaz (Brundtland Raporu, 1987:43, Bölüm 2 madde 11). Her bir insana eşit yaşam koşulları sunmak, insanların yaşam standartlarını geliştirmek amaçtır. Dünya nüfusu arttıkça insanların istek ve ihtiyaçlarının karşılanması için daha çok sayıda ve çeşitte ürün üretimi, işletmelerin amacı haline gelmiştir. İşletmeler ancak bu durumda ekonomik amaçlarına ulaşabilecekler, ekonomik büyüme sağlanabilecektir. Ancak işletme, faaliyetleri ile insan istek ve ihtiyaçlarını karşılarken topluma ve çevreye de zarar vermemelidir. Bu durum bugün ve gelecekte hem işletme varlığının devam ettirilebilmesi hem insan neslinin devamı, hem de dünyamızın korunması açısından gereklidir.

Sürdürülebilir (sustainable) çevreye çok az zarar veren ve ya hiç zarar vermeyen ve bu nedenle uzun süre devam etmesi mümkün olan (www.dictionarycambridge.com), sürdürmek, devam ettirmek anlamına gelmektedir. birçok alanda sıkça kullanılmakta olan sürdürülebilirlik kavramı, toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve insan kaynaklarının tümünün ihtiyatlı kullanılmasını sağlayan ve buna saygı duyma temelinde sosyal bir bakış oluşturan katılımcı bir süreç (Gladwin vd., 1995: 877, Aktaran: Tıraş,2012:59) anlamına gelir.

Sürdürülebilirliğin çeşitli unsurları genellikle üç bölüme ayrılır: çevresel, ekonomik ve sosyal. Çevre sürdürülebilirlik için temel olarak kabul edilir, ancak ekonomik faaliyet sürdürülebilirlik için bir araçtır ve sosyal yönü sürdürülebilirliğin amacıdır (Straková, 2012:226). Şirketlerde sağlıklı bir sürdürülebilirlik uygulaması için, sürdürülebilirliğin üç ana alt başlığı olan ekonomik, sosyal ve çevresel parametrelerin şirketlerin tüm temel, stratejik ve operasyonel süreç ve karar alma mekanizmalarına dahil edilmelidir (Pwc, 2011: 9).

İşletme faaliyetlerinin çevresel etkilerine karşı duyarlı olması çevresel sürdürülebilirlik; çalışanlarına, topluma kısacası tüm paydaşlarına karşı sorumlu davranması sosyal sürdürülebilirlik; işletmenin faaliyetleri ile ulusal ve uluslararası ekonomiye olan etkileri ise ekonomik sürdürülebilirlik olarak açıklanabilir. Sürdürülebilir değer yaratarak sürdürülebilir kalkınma amacıyla olan işletmeler faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini dikkate alarak planlama, örgütleme, yürütme ve denetim faaliyetlerini gerçekleştirmelidirler.

3. Sürdürülebilir Katma Değer

İşletmeler faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için ekonomik, çevresel ve sosyal kaynakları kullanmakta, faaliyetleri sonucu bu kaynakları etkilemektedirler. Bu etkinin büyüklüğü işletmelerin finansal ve sürdürülebilirlik performansını ortaya koymaktadır. İşletmenin karlılığı, faaliyetlerin etkinlik ve verimliliği, borç ödeme gücü finansal analiz teknikleri vasıtasıyla ölçülebilmektedir. Finansal analiz sonucu ulaşılan oranlar ve değerler, işletmenin geçmiş yıllarındaki analiz sonuçları ve ya sektördeki diğer işletmelerle karşılaştırılarak işletmenin finansal performansına yönelik değerlendirmeler yapılır. Bununla birlikte, işletmenin finansal performansının ölçülmesi, sürdürülebilir kalkınmaya katkıları açısından tek başına yeterli değildir. İşletme faaliyetlerinin çevresel ve sosyal boyutlarındaki performansları da ölçülmelidir. Ancak faaliyetlerin çevresel ve sosyal kaynakların parasal olarak ifade edilmesi ve ölçülmesi aşamasında birtakım zorluklar yaşanmaktadır.

Figge ve Hahn (2004), 'Sustainable Value Added—Measuring Corporate Contributions to Sustainability Beyond Eco-Efficiency' başlıklı çalışmalarında işletmelerin sürdürülebilirliğe katkısının ölçülmesinde sürdürülebilir değer, diğer bir ifadeyle sürdürülebilir katma değer yaklaşımını geliştirmişlerdir. Sürdürülebilir katma değer çevresel ve sosyal etkilerin toplam düzeyi sabit tutulduğunda oluşan ekstra değerdir (Figge ve Hahn, 2004:173).

Sürdürülebilir katma değerde sürdürülebilir değer yaratma, bir şirketin çevresel girdileri sayesinde emseline kıyasla ne kadar değer yarattığı sorusu tarafından açıklanabilir (Straková, 2012:227). İşletmenin ekonomik, çevresel ve sosyal sermaye unsurlarını kullanarak yarattığı değer ve ya zararın parasal olarak ifade edilmesi sürdürülebilir değer olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilir değer bir işletme tarafından yaratılan değerın sermaye kullanımının fırsat maliyetini aşmış olduğunu ifade eder (Figge ve Hahn, 2005:51). Figge ve Hahn(2004) ve Straková(2012)'ye göre, işletme ekonomik, sosyal ve çevresel kaynaklarını, aynı sektörde faaliyet gösteren emsal işletme ile ve ya faaliyette bulunduğu ülkenin değerleri ile karşılaştırıldığında daha etkin kullanıyorsa sürdürülebilir katma değer yaratmış olur.

4. Sürdürülebilir Katma Değerin Hesaplanması

Sürdürülebilir katma değerın hesaplanmasında dikkate alınacak sorular şunlardır:

1. İşletmenin kullandığı kaynak miktarı ne kadardır?
2. İşletme bu kaynakları ile ne kadar getiri yaratır?
3. Emsal işletme bu kaynakla ile ne kadar getiri yaratır?
4. İşletmenin değer yaratan ve yaratmayan kaynakları hangileridir?
5. İşletme ne kadar sürdürülebilir değer yaratmıştır? (Figge ve Hanh,2006:18).

Birinci adımda işletmenin bir yıl boyunca kullandığı kaynakların miktarı belirlenir (Figge ve ark., 2006:18). Sürdürülebilir katma değerın hesaplanmasında ilk adım, işletme tarafından kullanılan çevresel ve sosyal kaynaklar ile bu kaynakların kullanım miktarının tespit edilmesidir. Kullanılan kaynaklar ve bu kaynakların kullanım miktarı işletme tarafından yayımlanan sürdürülebilirlik raporundan elde edilebilir. Kullanılan kaynaklar ve bu kaynakların kullanım miktarı, işletmenin birim başına kaynak kullanım etkinliğini hesaplamak için gereklidir. Her bir kaynağın etkinliğinin hesaplanmasında işletmenin Faiz ve Vergi Öncesi Karınının (FVÖK) kullanıldığı, yapılan literatür taramasında

görülmüştür. Bu durumda, kullanılan her bir kaynağın birim başına etkinliği FVÖK'ın kaynak kullanım miktarına bölünmesi ile hesaplanır.

Sürdürülebilir katma değer, fırsat maliyeti temeline dayandığı için ikinci aşamada, karşılaştırma yapılacak emsal belirlenir. Emsal, aynı sektörde faaliyet gösteren benzer bir işletme olabileceği gibi, ülke ekonomisi de emsal olarak seçilebilir. İşletmenin kullandığı kaynak türü doğrultusunda emsalin kullandığı kaynaklar ve bu kaynakların miktarı tespit edilir. Emsalin kaynak kullanım etkinliğinin hesaplanmasında kullanılacak olan geliri, sürdürülebilir katma değeri hesaplanacak olan işletme için seçilen gelir ile aynı türde olmalıdır. “örneğin sürdürülebilir katma değeri hesaplanacak işletme için FVÖK seçilmiş ise emsal işletme için de ilgili dönemdeki FVÖK kullanılmalıdır. Seçilen emsal, sektörün tamamı ise sektör ortalamaları dikkate alınmalıdır. İşletme için yine FVÖK seçildi ise sektörde yer alan tüm işletmelerin de FVÖK ortalamaları dikkate alınmalıdır. Emsal ülke ekonomisi ise emsal için kabul edilebilecek gelir türü GSYH'dir (Barkemeyer vd., 2009: 13-14, Aktaran: Sarı, 2015:47).

Sürdürülebilir katma değer hesaplamada sonraki aşama, işletmenin kaynak kullanım etkinliği ile emsalin kaynak kullanım etkinliğinin karşılaştırılmasıdır. Her bir kaynak için işletmenin kaynak kullanım etkinliği ile emsalin kaynak kullanım etkinliği arasındaki fark alınarak işletmenin kaynak kullanım miktarı ile çarpılır. Bu şekilde işletmenin sürdürülebilir katma değeri hesaplanmış olur. Diğer bir hesaplama şekli de emsalin kaynak kullanım etkinliği ile işletmenin kaynak kullanım miktarı çarpılarak işletmenin her bir kaynak için fırsat maliyeti hesaplanır. İşletmenin getirisi ile fırsat maliyeti arasındaki, parasal olarak işletmenin sürdürülebilirliğe katkısını verecektir. Böylece parasal olarak ölçülmesi zor olan çevresel ve sosyal kaynakların etkinliği ve işletmenin sürdürülebilir katma değeri hesaplanmış olacaktır.

İşletme tarafından yaratılan değer, fırsat maliyetinden fazla ise işletmenin sürdürülebilirliğe katkısı vardır, sürdürülebilir katma değer yaratmıştır. Sürdürülebilir değer, şirket tarafından yaratılan değer, sermaye kullanımının fırsat maliyetini aşmadığını ifade eder (Figge Ve Hahn, 2005:51). Pozitif sürdürülebilir katma değer, önceki dönemin seviyesinde kullanılan her bir kaynağın genel tüketimi korunurken, emsalle kıyaslandığında işletmenin ilave(ekstra) değer yaratmada başarılı olduğunu gösterir (Figge ve Hahn, 2004:182).

Figge ve Hahn (2006) ADVANCE-Project kapsamında yaptıkları ve sonuçlarını “Sustainable Value of European Industry- A Value-Based Analysis of the Environmental Performance of European Manufacturing Companies” başlığı ile yayınladıkları çalışmalarında sürdürülebilir katma değer yaklaşımı ile yaptıkları çalışmada 65 Avrupa şirketinin çevresel performansını ölçmüşlerdir. Bu çalışmanın incelenmesi ile elde edilen veriler, yukarıda verilmiş olan sürdürülebilir katma değer hesaplanmasında dikkate alınacak 5 soru ve yapılan açıklamalar doğrultusunda, sürdürülebilir katma değeri hesaplamada izlenecek aşamaları şu şekilde özetlemek mümkündür:

1.adım: Sürdürülebilirlik raporundan işletme tarafından kullanılan sosyal ve çevresel kaynaklar ile bu kaynakların kullanım miktarı tespit edilir.

2.adım: Finansal tablolardan işletmenin FVÖK'ı alınır

3.adım: İşletmenin birim başına kaynak kullanım etkinliği hesaplanır. Hesaplama şu şekilde yapılır:

$$\text{Birim Başına Kaynak Kullanım Etkinliği} = \frac{\text{İşletmenin FVÖK}}{\text{Kaynak kullanım miktarı}}$$

4.adım: karşılaştırma yapılacak emsal seçilir. İşletme için seçilen kaynaklar doğrultusunda emsalin kaynakları ve bu kaynakların kullanım miktarları tespit edilir.

5.adım: emsalin birim başına kaynak kullanım etkinliği hesaplanır. Hesaplama şu şekilde yapılır:

$$\text{Birim Başına Kaynak Kullanım Etkinliği} = \frac{\text{Emsalin FVÖK (veya GSMH'sı)}}{\text{Kaynak kullanım miktarı}}$$

6.adım: işletmenin birim başına kaynak kullanım etkinliği ile emsalin birim başına kaynak kullanım etkinliği yani fırsat maliyeti karşılaştırılarak işletmenin sürdürülebilir katma değeri hesaplanır. Hesaplama şu şekilde yapılır:

$$\begin{aligned} & \text{İşletmenin Sürdürülebilir Değere Katkısı} \\ & = (\text{İşletmenin kaynak kullanım etkinliği} \\ & - \text{Emsalin kaynak kullanım etkinliği}) \times \text{İşletmenin kaynak kullanım miktarı} \\ & \text{ve ya} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Fırsat Maliyeti} \\ & = \text{Emsalin kaynak kullanım etkinliği} \times \text{İşletmenin kaynak kullanım miktarı} \\ & \text{İşletmenin Sürdürülebilir Değere Katkısı} = \text{İşletmenin getirisi} \times \text{Fırsat maliyeti} \end{aligned}$$

7.adım: işletme tarafından kullanılan her bir kaynak için işletmenin sürdürülebilir değere katkısı hesaplanır. Her bir kaynağın fırsat maliyetinin toplamı, Her bir kaynağın sürdürülebilir değer katkısı toplamı, kullanılan kaynak sayısına bölünerek, basit bir bölme işlemiyle işletmenin toplam sürdürülebilir değeri hesaplanır.

İşletmenin getirisi, fırsat maliyetinden fazla ise işletme sürdürülebilirliğe pozitif katkı sağlamış olur. Aksi halde işletme faaliyetleri ile sürdürülebilir değer yaratılmamış demektir. İşletme tarafından yaratılan sürdürülebilir katma değer, bu aşamada oransal olarak da hesaplanabilir. Bu hesaplama şu şekilde olacaktır(Figge ve Hahn, 2006:23):

$$\text{Getiri Maliyet Oranı} = \frac{\text{Getiri Toplamı}}{\text{Fırsat Maliyeti}}$$

5. Sürdürülebilir Katma Değerin Hesaplanması –Örnek Uygulama

İşletmelerin sürdürülebilirlik performanslarının ölçülmesi, sürdürülebilirliğin denetimi anlamına gelmektedir. Faaliyetlerin planlandığı gibi yürütülüp yürütülmediğinin tespiti, gerekirse düzeltici eylemlerin gerçekleştirilmesi işletme başarısı ve daha yaşanılır bir dünya için şarttır. Bu nedenle sürdürülebilir katma değer hesaplanması işletmeler ve toplum için faydalı olacaktır.

Çalışmamızın bu bölümünde yukarıda teorik olarak açıklamaya çalıştığımız sürdürülebilir katma değer hesaplanmasına dair örnek uygulama yapmaya çalışacağız. Sürdürülebilir katma değer hesaplanması için, araştırma evreni olarak BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde işlem gören işletmeler, Emsal olarak Türkiye Cumhuriyeti seçilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 4 Kasım 2014 – 31 Ekim 2015 Dönemi’nde BİST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde 15 işletme bulunmaktadır.

Tablo 1: 4 KASIM 2014 – 31 EKİM 2015 Dönemi BIST Sürdürülebilirlik Endeksi

	Şirket		Şirket
1	Akbank T.A.Ş.	9	Tav Hava Limanları Holding A.Ş.
2	Arçelik A.Ş.	10	Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.
3	Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	11	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.
4	T. Garanti Bankası A.Ş.	12	Türk Telekomünikasyon A.Ş.
5	Koç Holding A.Ş.	13	Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
6	Migros Ticaret A.Ş.	14	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O
7	Petkim Petrokimya Holding A.Ş.	15	Yapı Ve Kredi Bankası A.Ş.
8	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.		

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/sirketler/>

Endeks’teki işletmelerin internet sitelerinde sürdürülebilirliğe ilişkin açıklamaları ve sürdürülebilirlik raporlarının varlığı incelenmiş, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Akbank T.A.Ş. 2009 yılından beri GRI Raporlama İlkeleri’ne uygun olarak sürdürülebilirlik raporu hazırlamakta ve yayımlamaktadır.
- Arçelik A.Ş. 2007 yılından beri GRI Raporlama İlkeleri’ne uygun olarak sürdürülebilirlik raporu hazırlamakta ve yayımlamaktadır.
- Aselsan Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş. ve Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş. tarafından hazırlanan ve yayımlanan sürdürülebilirlik raporlarının GRI ilkeleri doğrultusunda hazırlanmadığı görülmüştür. 2010 yılından itibaren sürdürülebilirliğe ilişkin açıklamalarda bulunan
 - Türkiye Garanti Bankası A.Ş. , GRI Raporlama İlkeleri’ne uygun olarak ilk sürdürülebilirlik raporunu Temmuz 2012-Aralık 2013 dönemi için yayımlamıştır.
 - Koç Holding A.Ş., 2006-2007 döneminden itibaren Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporu başlığı altında raporlama yapmaktadır.
 - Migros Ticaret A.Ş., Petkim Petrokimya Holding A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. ve Türk Telekomünikasyon A.Ş., yönetim ilkeleri, kurumsal yönetim yapısı, sürdürülebilirlik yönetimi, faaliyetleri, toplum ve çalışanlara yönelik politika ve faaliyetlerine ilişkin bilgileri internet sitesinde bilgi kullanıcılarına sunmakla birlikte, işletmenin sürdürülebilirlik raporu ve ya kurumsal sosyal sorumluluk raporu başlıklı bir raporuna rastlanamamıştır.

- TAV Havalimanları Holding ilk sürdürülebilirlik raporunu 2010 yılında “TAV Havalimanları Sürdürülebilirlik Raporu 2010” başlığı ile bilgi kullanıcılarına sunmuştur. TAV Havalimanları Holding A.Ş., 01 Ocak-31Aralık 2011 dönemine ait olarak GRI G3.1 Raporlama İlkeleri’ne uygun olarak hazırladığı “TAV Havalimanları 2011 Faaliyet Raporu” nun bir bölümü olarak Sürdürülebilirlik Raporu’nu yayımlamıştır.
- Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. 2009 yılında itibaren GRI ilkelerine uygun olarak sürdürülebilirlik raporu hazırlamış ve yayımlamıştır.
- Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş. 2013 ve 2014 yıllarına ait GRI G4 Raporlama İlkeleri doğrultusunda hazırladığı Sürdürülebilirlik Raporlarını www.tofas.com.tr/tr/surdurulebilirlik/ internet sitesinden kamuya açıklamıştır.
- TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş., 2007 yılından itibaren sürdürülebilirlik raporunu hazırlamakta ve yayımlamaktadır.
- Yapı Ve Kredi Bankası A.Ş., 2010 yılından itibaren sürdürülebilirlik raporu hazırlamakta ve yayımlamaktadır.

Diğer taraftan TÜİK, Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın resmi internet sitesinde açıklanan veriler ve Dünya Bankası’nın resmi internet sitesinde yayımlanan Dünya Bankası tarafından yapılan ülke analizlerinde en sağlıklı ve Tam verilerin 2012 yılına ait olduğu görülmüştür. Bu nedenle GRI ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış 2012 yılına ait sürdürülebilirlik raporlarına ulaşılabilen Akbank A.Ş., Arçelik A.Ş., Yapı Kredi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Turkcell A.Ş., Tüpraş A.Ş., Koç Topluluğu’nun örneklem kapsamında sürdürülebilir katma değerlerinin hesaplanmasına karar verilmiştir. Sonrasında, örnekleme dahil edilen bu işletmelerin kurumsal bilgileri, sürdürülebilirlik raporları, faaliyet raporları ve finansal raporları incelenmiştir.

Hesaplama kullanacağımız veriler örneklemdeki işletmelerin 2012 yılına ait finansal tablosu ve sürdürülebilirlik raporlarından, TCMB 31Aralık 2012 tarihli efektif satış kuru verilerinden, TÜİK’in 2012 yılına ait istatistiki verilerinden, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın 2012 yılına ait verilerinden elde edilmiştir. Hesaplama, işletmelerin 2012 yılına ait Finansman gelir /(gideri) öncesi faaliyet karı ve sürdürülen faaliyetler vergi öncesi kar/zararı, Ülkemizin 2012 yılı GSMH’sı esas alınmıştır.

Sürdürülebilir katma değer hesaplanmasında işletmenin kullandığı ve etkilediği tüm sosyal ve çevresel kaynaklar dikkate alınır. Ancak yararlanan kaynaklarda yayımlanmayan verilerin varlığı nedeniyle, çalışmamızda örnekleme dahil edilen işletmelerin CO₂ (seragazı) emisyonu, enerji kullanımı, kaynağına göre su çekimi ve istihdam edilen kişi sayısındaki sürdürülebilir değer hesaplanacaktır. Dolayısıyla, Sürdürülebilir katma değer hesaplanmasında örnek oluşturması için yapılan bu çalışma, örnekleme dahil edilen işletmelerin sürdürülebilir katma değerini tam olarak ortaya koyamayacağını belirtmek isteriz. Bu doğrultuda örnekleme dahil edilen işletmelerin 2012 yılında, seçilen kaynakları ile yarattığı sürdürülebilir katma değer Tablo 2 ve 3’teki gibi hesaplanacaktır:

Tablo 2: Örneklem Dâhilindeki İşletmelerin Ve Emsalin Birim Başına Kaynak Kullanım Etkinliği ve Her Bir Kaynak İçin Fırsat Maliyeti

		Akbank A.Ş.	Arçelik A.Ş.	Yapı Kredi Bankası A.Ş.	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
CO2 (seragazi) emisyonu	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	3.876.610.000TL / 57.074= 67922,52 TL/ton	757.891.000TL / 179.253= 4228,051 TL/ton	2722694000 / 71868,78 =67922,52	4.310.795.000/92.579 =46.563,42TL
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000 TL / 439.900.000= 3220,7 TL/ton	1.416.817.000.000TL/439.900.000 =3220,7 TL/ton	1.416.817.000.000 TL / 439.900.000 =3220,7 TL/ton	1.416.817.000.000TL/439.900.000 =3220,7 TL/ton
	İşletme için fırsat maliyeti	3220,7 x 57.074 ton= 183818231,8 TL	3220,7 x 179.250 ton= 577.310.475 TL	3220,7 x 71868,78 ton = 231.467.779TL	3220,7 x 92.579 ton = 298.169.185TL
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	3.876.610.000TL / 398.405 = 9.730,32 TL/m3	757.891.000TL / 1.547.530 =489,74 TL/m3	2.722.694.000 / 367.809 =7402,46 TL/m3	4.310.795.000/ 222.000 =19.417,99 TL/m3
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000 TL / 14.300.000.000 =99,07 TL/m ³	1.416.817.000.000TL/ 14.300.000.000 =99,07 TL/m ³	1.416.817.000.000 TL / 14.300.000.000 =99,07 TL/m ⁴	1.416.817.000.000TL/ 14.300.000.000 =99,07 TL/m ⁴
	İşletme için fırsat maliyeti	99,07 x 398.405m ³ = 39.469.983,35 TL	99,07 x 1.547.530m ³ = 153.313.797 TL	99,07 x 367809m ³ = 36.438.837 TL	99,07 x 222.000m ³ = 21.993.540 TL
Enerji Tüketimi (GJ)	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	3.876.610.000/ 358.405GJ= 10.816,28 TL/GJ	757.891.000TL / 1.891.598GJ =400,66TL/GJ	2.722.694.000 / 588669GJ = 4625,16 TL/GJ	4.310.795.000/ 676.166,4GJ = 6.375,34 TL/GJ
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000TL/ 4.973.918.400 =284,84 TL/GJ	1.416.817.000.000TL/ 4.973.918.400 =284,84 TL/GJ	1.416.817.000.000TL/ 4.973.918.400 =284,84 TL/GJ	1.416.817.000.000TL/ 4.973.918.400 =284,84 TL/GJ
	İşletme için fırsat maliyeti	284,84 x 358.405GJ= 102.088.080 TL	284,84 x 1.891.598GJ= 538.803.774 TL	284,84 x 588669GJ= 167.676.478 TL	284,84 x 676.166,4GJ = 192.599.237 TL
İstihdam edilen kişi	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	3.876.610.000/ 16.274 kişi =238.208,79 TL/kişi	757.891.000TL / 14.787 kişi=51.253TL/kişi	2.722.694.000 / 15.661 kişi =173.851,86 TL/kişi	4.310.795.000/ 18.737 kişi =230.068,58 TL/kişi
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57,081 TL/kişi	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57,081 TL/kişi	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57,081 TL/kişi	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57,081 TL/kişi
	İşletme için fırsat maliyeti	57,081 x 16.274 =928.936.194 TL	57,081 x 14.787 =844.061.183 TL	57,081 x 15.661 = 893.945.541 TL	57,081 x 18.737 =1.069.526.697 TL

Tablo 2: Örneklem Dâhilindeki İşletmelerin Ve Emsalin Birim Başına Kaynak Kullanım Etkinliği Ve Her Bir Kaynak İçin Fırsat Maliyeti (Devamı)

		Turkcell A.Ş.	Tüpraş A.Ş.	Koç Topluluğu
CO2 (seragazi) emisyonu	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği			
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği			
	İşletme için fırsat maliyeti			
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.729.691.000/ 46.667 =36.064,54 TL/m3	1.080.003.000 / 21.000.000 =51,43 TL/m3	4.464.238.000 / 29.948.429 =149,06 TL/m3
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000 TL / 14.300.000.000 =99,07 TL/m ⁵	1.416.817.000.000TL/ 14.300.000.000 =99,07 TL/m ⁵	1.416.817.000.000TL/ 14.300.000.000 =99,07 TL/m ⁶
	İşletme için fırsat maliyeti	99,07 x 46.667m3 = 4.623.299,69 TL	99,07 x 21.000.000m3 = 2.080.470.000 TL	99,07 x 29.948.429m3 = 2.966.990.861 TL
Enerji Tüketimi (GJ)	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.729.691.000/ 1.506.797GJ = 1.147,92 TL/GJ	1.080.003.000 / 71.086.040GJ = 15,19 TL/GJ	
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000TL/ 4.973.918.400 =284,84 TL/GJ	1.416.817.000.000TL/ 4.973.918.400 =284,84 TL/GJ	
	İşletme için fırsat maliyeti	284,84 x 1.506.797 = 429.196.057 TL	284,84 x 71.086.040 = 20.248.147.633 TL	
İstihdam edilen kişi	İşletmenin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.729.691.000/ 4.070 kişi =424.985,50 TL/kişi	1.080.003.000 / 4.575 kişi =236.066 TL/kişi	4.464.238.000 / 70.999 kişi =62.877 TL/kişi
	Ülkemizin Birim başına kaynak kullanım etkinliği	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57.081 TL/kişi	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57.081 TL/kişi	1.416.817.000.000 TL / 24.821.000 =57.081 TL/kişi
	İşletme için fırsat maliyeti	57.081 x 4.070 =232.319.670 TL	57.081 x 4.575 =261.145.575 TL	57.081 x 70.999 =4.052.693.919 TL

Tablo 3: Örneklem Dâhilindeki İşletmelerin Yarattığı Sürdürülebilir Katma Değer

ARÇELİK A.Ş.					AKBANK A.Ş.				
Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	= Değer katkısı (TL)	Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	= Değer katkısı (TL)
CO2 (seragazi) emisyonu	179253 ton	757.891.000	577.310.475	= 180.580.525	CO2 (seragazi) emisyonu	57074 ton	3.876.610.000	183.818.232	= 3.692.791.768
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	1547530 m ³	757.891.000	153.313.797	= 604.577.203	Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	398405 m ³	3.876.610.000	39.469.983	= 3.837.140.017
Enerji Tüketimi (GJ)	1891598 GJ	757.891.000	538.803.774	= 219.087.226	Enerji Tüketimi (GJ)	358.405 GJ	3.876.610.000	102.089.789	= 3.774.520.211
İstihdam edilen kişi	14878 kişi	757.891.000	844.061.183	= -86.170.183	İstihdam edilen kişi	16274 kişi	3.876.610.000	928.936.194	= 2.947.673.806
TOPLAM			2.113.489.229 /4=	918.074.771 /4=	TOPLAM			1.254.314.198 /4=	14.252.125.802 /4=
SURDURULEBİLİR DEĞER		757.891.000	528.372.307,25	= 229.518.692,75	SURDURULEBİLİR DEĞER		3.876.610.000	313.578.549,50	= 3.563.031.450,50
GETİRİ MALİYET ORANI		757.891.000	528.372.307,25	= 1,43	GETİRİ MALİYET ORANI		3.876.610.000	313.578.549,50	= 12,36

YAPI KREDİ BANKASI A.Ş.					TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.				
Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	= Değer katkısı (TL)	Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	= Değer katkısı (TL)
CO2 (seragazi) emisyonu	71.868,78ton	2.722.694.000	231.467.779	= 2.491.226.221	CO2 (seragazi) emisyonu	92.579 ton	4.310.795.000	298.169.185	= 3.832.625.815
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	367.809 m ³	2.722.694.000	36.438.837	= 2.686.255.163	Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	222.000 m ³	4.310.795.000	21.993.540	= 4.288.801.460
Enerji Tüketimi (GJ)	588669GJ	2.722.694.000	167.676.478	= 2.555.017.522	Enerji Tüketimi (GJ)	676.166,4GJ	4.310.795.000	192.599.237	= 4.118.195.763
İstihdam edilen kişi	15661 kişi	2.722.694.000	893.945.541	= 1.828.748.459	İstihdam edilen kişi	18.737 kişi	4.310.795.000	1.069.526.697	= 3.241.268.303
TOPLAM			1.329.528.635/ 4	9.561.247.365/ 4	TOPLAM			1.582.288.659 / 4	15.480.891.341 / 4
SURDURULEBİLİR DEĞER		2.722.694.000	332.382.158,75	= 2.390.311.841,25	SURDURULEBİLİR DEĞER		4.310.795.000	395.572.164,75	= 3.870.222.835,25
GETİRİ MALİYET ORANI		2.722.694.000	332.382.158,75	= 8,19	GETİRİ MALİYET ORANI		4.310.795.000	395.572.164,75	= 10,89

TURKCELL A.Ş.

Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	Değer katkısı (TL)
CO2 (seragazi) emisyonu			-	=
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	46667m ²	1.729.691.000	- 4.623.300	= 1.725.067.700
Enerji Tüketimi (GJ)	1506797GJ	1.729.691.000	- 429.196.057	= 1.300.494.943
Istihdam edilen kişi	4070 kişi	1.729.691.000	- 232.319.670	= 1.497.371.330
TOPLAM			666.139.027 / 3	4.522.933.973 / 3
SURDURULEBİLİR DEĞER		1.729.691.000	- 222.046.342,33	= 1.507.644.657,66
GETİRİ MALİYET ORANI		1.729.691.000	/ 222.046.342,33	= 7,78

TURPAŞ A.Ş.

Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	Değer katkısı (TL)
CO2 (seragazi) emisyonu			-	=
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	21.000.000 m ²	1.080.003.000	- 2.080.470.000	= -1.000.467.000
Enerji Tüketimi (GJ)	71.086.040 GJ	1.080.003.000	- 20.248.147.633	= -19.168.144.633
Istihdam edilen kişi	4575 kişi	1.080.003.000	- 261.145.575	= 818.857.425
TOPLAM			22.589.763.208 /3	-19.349.754.208/3
SURDURULEBİLİR DEĞER		1.080.003.000	- 7.529.921.069,33	= -6.449.918.069,33
GETİRİ MALİYET ORANI		1.080.003.000	/ 7.529.921.069,33	= 0,14

KOÇ TOPLULUGU

Kullanılan kaynak	İşletme tarafından kullanılan kaynak miktarı	İşletmenin Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet karı (TL)	Fırsat maliyeti (TL)	Değer katkısı (TL)
CO2 (seragazi) emisyonu			-	=
Kaynağına göre toplam su çekimi (m3)	29.948.429 m ²	4.464.238.000	- 2.966.990.861	= 1.497.247.139
Enerji Tüketimi (GJ)			-	=
Istihdam edilen kişi	70.999 kişi	4.464.238.000	- 4.052.693.919	= 411.544.081
TOPLAM			7.019.684.780 /2	1.908.791.220/2
SURDURULEBİLİR DEĞER		4.464.238.000	- 3.509.842.390	954.395.610,00

Seçilen kaynaklar, veriler ve yapılan hesaplamalar doğrultusunda 2012 yılında:

• Arçelik A.Ş.'nin yarattığı sürdürülebilir değer 229.518.692,75 TL olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer pozitif olduğundan Arçelik A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Diğer taraftan getiri maliyet oranı 1,43 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, hesaplama dahil edilen dört kaynak için, Arçelik A.Ş.'nin Türkiye ekonomisine göre kaynaklarını %43 oranında daha verimli kullandığı anlamına gelir.

• Akbank A.Ş.'nin yarattığı sürdürülebilir değer 3.563.031.450,50TL olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer pozitif olduğundan Akbank A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Ayrıca, Akbank A.Ş.'nin getiri maliyet oranı 12,36 olarak hesaplanmış olup, Akbank A.Ş. kaynaklarını verimli kullanmaktadır.

• Yapı Kredi Bankası A.Ş.'nin yarattığı sürdürülebilir değer 2.390.311.841,25 TL olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer pozitif olduğundan Yapı Kredi Bankası A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Getiri maliyet oranı 8,19 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, hesaplama dahil edilen dört 4 kaynak için, Yapı Kredi Bankası A.Ş.'nin kaynaklarını Türkiye ekonomisine göre daha verimli kullandığı anlamına gelir.

• Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin yarattığı sürdürülebilir değer 3.870.222.835,25 TL olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer pozitif olduğundan Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin getiri maliyet oranı 10,89 olarak hesaplanmıştır.

• Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. 'nin yarattığı sürdürülebilir değer 1.507.644.657,66 TL, getiri maliyet oranı 7,78 olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer pozitif olduğundan Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenebilir.

• Türpaş A.Ş.'nin yarattığı sürdürülebilir değer -6.449.918.069,33 TL olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer negatif olduğundan Türpaş A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenemez. Ayrıca Türpaş A.Ş.'nin getiri maliyet oranı 0,14 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, hesaplama dahil edilen dört kaynak için, Türpaş A.Ş.'nin Türkiye ekonomisine göre kaynaklarını %14 oranında verimsiz kullandığı anlamına gelir.

• Koç Holding A.Ş.'nin yarattığı sürdürülebilir değer 954.395.610,00 TL olarak hesaplanmıştır. Sürdürülebilir değer pozitif olduğundan Koç Holding A.Ş.'nin sürdürülebilirliğe olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Ayrıca, Koç Holding A.Ş.'nin getiri maliyet oranı 1,27 olarak hesaplanmıştır. Buna göre, hesaplama dahil edilen dört kaynak için, Koç Holding A.Ş. Türkiye ekonomisine göre kaynaklarını %27 oranında daha verimli kullanmaktadır.

6. Sonuç

1970'li yıllardan beri sürdürülebilirlik tüm dünyanın gündeminde olan bir konudur. İşletmelerden beklenen insan istek ve ihtiyaçlarını karşılarken, bugünkü ve gelecekteki nesillerin yaşamını tehlikeye atmaksızın faaliyetlerini sürdürmesidir. Sürdürülebilir kalkınma olarak ifade edilen bu beklenti için işletmeler faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarını dikkate alarak çalışmaktadırlar. İşletmeler, faaliyetlerini ve faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini sürdürülebilirlik

raporları ile bilgi kullanıcılarına sunmaktadırlar. Sürdürülebilirlik raporlaması Ülkemizde ve dünyanın pek çok ülkesinde gönüllülük esasına dayalı olarak hazırlanmakta ve yayınlanmaktadır. Ancak sürdürülebilir kalkınma amacına ulaşmak isteyen işletmeler ve ülkeler sürdürülebilirlik performanslarını da ölçmelidirler. Bu amaçla Ülkemiz de dahil olmak üzere pek çok ülkenin borsasında sürdürülebilirlik endeksleri mevcuttur. Ancak sürdürülebilirlik endeksindeki işletmeler dışındaki işletmeler de, toplum tarafından da ilgi odağı olan sürdürülebilirliğe etkilerini ölçmelidirler. İşletmelerin sürdürülebilirlik performansını ölçmede kullanılan yaklaşımlardan birisi sürdürülebilir katma değer hesaplanmasıdır.

Sürdürülebilir katma değer, işletmeler tarafından kullanılan kaynakların etkinliği ve fırsat maliyeti üzerine odaklanan bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir katma değer işletme tarafından çevresel ve sosyal açıdan yaratılan ilave değer parasal ifadesidir. Sürdürülebilir katma değer hesaplanması ile işletme sürdürülebilirlik faaliyetlerinin ve yatırımlarının performansını, işletme tarafından kullanılan kaynakların etkinliğini ölçer. Bu etkinlik ile aynı kaynakların başka bir işletme tarafından kullanılması durumunda yaratılan değer yani fırsat maliyeti arasındaki fark, işletme tarafından yaratılan sürdürülebilir değeri ortaya koyacaktır.

Yapılan literatür taramasında Ülkemizde sürdürülebilirlik performansının ölçülmesine yönelik olarak yapılmış çok az çalışmaya rastlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma yolunda işletmelerin sürdürülebilir katma değer yaratması ve sürdürülebilirlik performanslarının ölçülmesi önemlidir. Bu nedenle bu çalışmamızda BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'ndeki işletmelerden Sürdürülebilirlik Raporlarına ulaşabildiğimiz işletmeler tarafından yaratılan sürdürülebilir katma değer hesaplanmaya çalışılmış, ulaşılan veriler dahilinde bir şirketin kullanmış olduğu dört kaynağın etkinliği ve sürdürülebilirliğe katkısı hesaplanmaya çalışılmıştır. Yeterli ve tam verilere ulaşıldığında şirketin tüm çevresel ve sosyal kaynak kullanımı ile yarattığı sürdürülebilir katma değer hesaplanabileceği gibi, sektörel değerlendirme de yapılabilir.

Kaynakça:

- FİGGE, Frank, HAHN, Tobias, Sustainable Value Added—Measuring Corporate Contributions To Sustainability Beyond Eco-Efficiency, *Ecological Economics* 48 (2004) 173– 187
- FİGGE, Frank, HAHN, Tobias, The Cost of Sustainability Capital and the Creation of Sustainable Value by Companies, *Journal of Industrial Ecology*, Volume 9, Number 4, 2005
- FİGGE, Frank, BARKEMEYER, Ralf, HAHN, Tobias, LİESEN, Andrea, The ADVANCE Guide To Sustainable Value Calculations, A Practitioner Handbook On The Application Of The Sustainable Value Approach, 2006, www.ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=ADVANCEproject_handbook.pdf, Erişim Tarihi:05.07.2015
- FİGGE, Frank, HAHN, Tobias, DAVERİO, Cristina, PERSSON, Martin, BRUNCZEL, Balazs, WİLHELM, Axel, Sustainable Value Of European Industry, A Value-

Based Analysis Of The Environmental Performance Of European Manufacturing Companies, Full Version, The ADVANCE Project 2006

FİGGE, Frank, HAHN, Tobias, Sustainable Value Of European Industry, A Value-Based Analysis Of The Environmental Performance Of European Manufacturing Companies, Short Version, The ADVANCE Project 2006,

HAHN, Tobias, FİGGE, Frank, BARKEMEYER, Ralf, Sustainable Value Creation Among Companies İn The Manufacturing Sector, Int. J. Environmental Technology And Management, Vol. 7, Nos. 5/6, 2007, Erişim Tarihi:05.07.2015

JONES, Hannah, Sustainability Reporting Matters What Are National Governments Doing About It?, ACCA, London, 2010

MOOSER, A., Science & Technology For the Future: Nature Versus Economy?, Science & Technology, Chem. Biochem. Eng. Q. 15 (2) 33–41 (2001)

ÖHMAN, Mattias, LUNDGREN, Rickard, NİLSSON, Hans, Sustainable Value Creation - A Case Study With Three Major Swedish Airlines, Spring Semester 2010

SARI, Azra Demircioğlu, Sürdürülebilir Katma Değer Yaklaşımı İle Sürdürülebilirlik Ölçümü Measure of Sustainability with Sustainable Value Added Model, Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi (www.yonbildergi.com) Güz 2015, Cilt 1, Sayı 1, Erişim Tarihi:05.07.2015

STANKEVIČIENĖ, Jelena, ČEPULYTĖ, Julija, Sustainable Value Creation: Coherence Of Corporate Social Responsibility And Performance Of Socially Responsible Investment Funds, Vilnius Gediminas Technical University, Faculty Of Business Management, Saulėtekio ave. 11, LT-10223 Vilnius, Lithuania Published online: 28 Nov 2014, Erişim Tarihi:05.07.2015

STRAKOVÁ, Juliana, Are Manufacturing Companies Improving Their Sustainable Value Added?, ER-CEREI, Volume 15: 225–236 (2012), ISSN 1212-3951 doi: 10.7327/cerei.2012.12.03

TIRAŞ, H. Hayrettin, Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme, 2012, http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/2012-2-5_0.pdf ,Erişim Tarihi:10.07.2015

Türk İş Dünyası'nda Sürdürülebilirlik Uygulamaları Değerlendirme Raporu, İMKB, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD), PwC, Ekim 2011, www.pwc.com.tr/tr_TR/tr/publications/arastirmalar/pdf/PwC_Surdurulebilirlik_Raporu-2012.pdf , Erişim Tarihi:10.07.2015

UN, Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, Brundtland Raporu. 1987

www.uncsd2012.org/history.html, Erişim Tarihi:10.07.2015

www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13471, Erişim Tarihi:10.07.2015

www.tcmb.gov.tr/kurlar/201212/31122012.xml Erişim Tarihi: 10.07.2015

www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13455 Erişim Tarihi: 10.07.2015

Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayısı
Int. Journal of Management Economics and Business, ICAFR 16 Special Issue

- www.data.worldbank.org/country/turkey/turkish Erişim Tarihi: 10.07.2015
- www.dictionarycambridge.com. Erişim Tarihi: 09.07.2015
- Arçelik Sürdürülebilirlik Raporu 2012,
www.arcelikas.com/sayfa/204/Surdurulebilirlik_Raporu, Erişim Tarihi:
25.07.2015
- Arçelik Finansal Raporu 2012, www.arcelikas.com/sayfa/154/Donemsel_Raporlar ,
Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.akbank.com.tr/tr-tr/Yatirimci-iliskileri/Sayfalar/Surdurulebilirlik-Raporu.aspx,
Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.akbank.com.tr/tr-tr/Yatirimci-iliskileri/Sayfalar/Finansal-Bilgiler.aspx , Erişim
Tarihi:11.07.2015
- [www.yapikredi.com.tr/yapi-kredi-hakkinda/kurumsal-sosyal-
sorumluluk/surdurulebilirlik-raporlari.aspx](http://www.yapikredi.com.tr/yapi-kredi-hakkinda/kurumsal-sosyal-sorumluluk/surdurulebilirlik-raporlari.aspx) , Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.yapikredi.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar.aspx ,Erişim
Tarihi:11.07.2015
- [www.garanti.com.tr/tr/garanti_hakkinda/surdurulebilirlik/surdurulebilirlik_gelismeleri/r
aporlar.page?gbid2=202482](http://www.garanti.com.tr/tr/garanti_hakkinda/surdurulebilirlik/surdurulebilirlik_gelismeleri/raporlar.page?gbid2=202482) Erişim Tarihi: 11.07.2015
- [www.garantiinvestorrelations.com/tr/finansal-bilgiler/liste/Finansal-Raporlar-ve-
Tablolar/409/0/0](http://www.garantiinvestorrelations.com/tr/finansal-bilgiler/liste/Finansal-Raporlar-ve-Tablolar/409/0/0) Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.turkcell.com.tr/tr/hakkimizda/sosyal-sorumluluk/surdurulebilirlik Erişim
Tarihi:11.07.2015
- www.turkcell.com.tr/tr/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar/yatirimci-paketi
Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.tupras.com.tr/detailpage.tr.php?lPageID=7114 Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.tupras.com.tr/detailpage.tr.php?lPageID=5243 Erişim Tarihi:11.07.2015
- www.koc.com.tr/tr-tr/kurumsal-sosyal-sorumluluk/kss-raporlari Erişim
Tarihi:11.07.2015
- www.koc.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar-ve-istatistikler Erişim
Tarihi:11.07.2015
- [https://www.kap.gov.tr/sirketler/islem-goren-sirketler/endeksler.aspx#BIST
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİ4](https://www.kap.gov.tr/sirketler/islem-goren-sirketler/endeksler.aspx#BIST_SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK_ENDEKSİ4) , Erişim Tarihi: 15.07.2015